מהדורה למורה – בעין דור

שאול טשרניחובסקי · בלדה ספרותית · בלדות ורומנסות · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

תשובות – חלק א׳ – הבנה

תרגיל 1: 1–**ב** (קשת ומגן) · 2–**ב** (שמואל) · 3–**ב** (ייאוש נורא) · 4–**ב** (בלילה) · 5–**א** (לבעלת האוב)

תרגיל 2: 1–**נכון** · 2–**נכון** · 3–**לא נכון** (בעלת האוב – מסתורית)

תרגיל 3:

1. בלילה, לעין דור, אל בעלת האוב.
2. זיכרונות נעוריו בגבעה: שדות, בקר, פעמון העדר, והנער הרועה המאושר שהיה.
3. על סוס קל, בלי קשת ומגן, פניו חיוורים, בלי פחד בלב אבל עם ייאוש נורא בעיניו.

תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

תרגיל 4: 1–**ב** · 2–**ד** · 3–**ג** · 4–**א**

תרגיל 5: 1–**ניגוד** · 2–**דמות**

תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

תרגיל 6: החזרה יוצרת מסגרת: אותה תמונה חיצונית, אבל שאול השתנה מבפנים. בלילה הוא מחפש תשובה; בבוקר הוא כבר יודע את גורלו. בלי כלי נשק – הוא חשוף ופגיע.

תרגיל 7: הם מייצגים את החיים הפשוטים והמאושרים שאיבד כשנעשה מלך. הניגוד בין הרועה השמח למלך המיואש מראה את מחיר המנהיגות.

תרגיל 8: תשובה פתוחה: שמואל מאשים אותו בגאווה, אבל המשורר מראה את כאבו, את געגועיו ואת אומץ לבו בסוף – ומעורר בנו אמפתיה לגיבור טרגי.

תרגיל 9: מחוון קצר: שמירה על פרטי העלילה (3), נקודת מבט עקבית (3), תיאור רגשות ומחשבות (2), לשון ופיסוק (2).

כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• שאלה לדיון בכיתה: האם יש רגעים שבהם אנחנו מתגעגעים לגרסה פשוטה יותר של עצמנו?

• השיתוף רשות; אפשר לכתוב תשובה אישית בלי להקריא.

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בעין דור

שאול טשרניחובסקי · בלדה ספרותית · בלדות ורומנסות

תזכורת קצרה: בלילה, בלי קשת ומגן, רוכב שאול המלך לעין דור, כשרוחו נכאה. הוא מוצא את בעלת האוב ומבקש שתעלה לו צל מן העבר. בתוך העשן ומעגל הקסמים עולים בו זיכרונות נעוריו בגבעה: השדות, הבקר, הנער הרועה המאושר. פתאום, ברעם ובברק, עולה שמואל ושואל מדוע הטרידו אותו. שאול שואל מדוע לקח אותו מאחרי הצאן ומדוע האל עזב אותו, ושמואל מוכיח אותו על גאוות לבו ומנבא את הסוף. בבוקר חוזר שאול למחנה, פניו חיוורים, אבל בלבו אין פחד – רק ייאוש נורא שבוהק בעיניו.

חלק א׳ – הבנה

1 הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה לא לקח שאול איתו?
   ○ א. סוס ○ ב. קשת ומגן ○ ג. בגדים ○ ד. אוכל
2. מי עולה מבין הרעם והברק?
   ○ א. דוד ○ ב. שמואל ○ ג. יהונתן ○ ד. אליהו
3. מה יש בעיני שאול בסוף?
   ○ א. שמחה ○ ב. ייאוש נורא ○ ג. פחד ○ ד. כעס
4. מתי רכב שאול?
   ○ א. בבוקר ○ ב. בלילה ○ ג. בצהריים
5. למי הוא הלך?
   ○ א. לבעלת האוב ○ ב. לאמו ○ ג. לחבר

2 קראו כל צמד: דמות – תכונה. סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את התכונה הנכונה.

#	דמות – תכונה	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
1	שמואל – קשוח ומוכיח	נכון / לא נכון	
2	שאול המלך – טרגי ומיואש	נכון / לא נכון	
3	בעלת האוב – קשוח ומוכיח	נכון / לא נכון	

3 ענו במשפט או שניים.

1. לאן רוכב שאול ובאיזו שעה?

2. אילו זיכרונות עולים בשאול בתוך מעגל הקסמים?

3. כיצד שאול חוזר למחנה בבוקר?

חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

4 התאימו כל כלי ספרותי לדוגמה שלו מן היצירה. כתבו את האות המתאימה.

#	כלי ספרותי	האות		דוגמה מן היצירה
1	מאפייני בלדה		א	שאול הוא גיבור טרגי: אמיץ, כואב, מתגעגע – ויודע את גורלו.
2	חזרות		ב	אווירה על-טבעית, לילה ועלטה, דיאלוג דרמטי וסוף טרגי, בבלדה ספרותית בהשראת סיפור מקראי.
3	ניגוד		ג	הנער הרועה המאושר מול המלך המיואש; העלטה של הלילה מול האור של הזיכרון.
4	דמות		ד	השורה על הרכיבה בלי קשת ומגן פותחת וסוגרת את הבלדה – מבנה מסגרת.

5 השלימו את המונח המתאים מתוך מחסן המילים.

מחסן מילים: דמות ניגוד דובר

1. _____ – העמדה זה מול זה של דברים הפוכים כדי להבליט אותם
2. _____ – אדם, בעל חיים או יצור שפועל ביצירה; לדמות יש תכונות, רצונות ומניעים

חלק ג' – חשיבה וכתיבה

6 שאלת פרשנות

מה משמעות החזרה על השורה "בלי קשת ושלח על סוס קל" בפתיחה ובסיום?

7 שאלת פרשנות

מדוע עולים דווקא זיכרונות הנעורים כרועה?

8 שאלת הערכה – הביעו עמדה ונמקו

האם המשורר מציג את שאול כאשם או כקורבן? נמקו.

9 משימת כתיבה

כתבו מונולוג של שאול בדרכו חזרה למחנה בבוקר: מה הוא חושב ומה הוא מחליט?

כרטיס יציאה

בעין דור · שם: _____

1. כתבו שני מאפיינים של בלדה ודוגמה לכל אחד מהבלדות שקראנו.

2. איזה פער בבלדה של היום הייתם רוצים "למלא" ואיך?

3. מה ההבדל בין בלדה עממית לבלדה ספרותית?